

İMANIN KEMÂLİ*

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llâhi ve berekâtühû!..

Cumanız mübarek olsun, aziz ve sevgili Akra dinleyicileri!.. Yine size kavuştum, el-hamdü lillâh. Ramazan'dan sonra, bayramdan sonra bir cuma sohbetinde baş başayız.

a. İmanın Elbisesi Takvâdır

Bir hadis-i şerîf var, bu haftaya münasib düşecek diye düşündüm. Deylemî İbn-i Mes'ud RA'dan merfûan rivâyet etmiş bu hadis-i şerifi. Buyuruyor ki Peygamber SAS Efendimiz:¹

الْإِيمَانُ عُرْيَانٌ وَلِبَاسُهُ التَّقْوَى

وَزِينَتُهُ الْحَيَاءُ وَمَالُهُ الْفِقْهُ وَثَمَرَتُهُ الْعَمَلُ

(الدَّيْلَمِيُّ عَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ)

* Bu konuşma; Merhum Dr. Meñin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

¹ İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.XIII, s.510, no:36383; Hatîb-i Bağdâdî, *el-Fakîh ve'l-Mütefakkıh*, c.II, s.237, no:660; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LXIII, s.389; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.XXXI, s.148; İbn-i Ebi'd-Dünyâ, *Mekârimü'l-Ahlâk*, c.I, s.41, no: 97; Vehb ibn-i Münebbih Rh.A'ten.

Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.I, s.112, no:380; Hatîb-i Bağdâdî, *el-Fakîh ve'l-Mütefakkıh*, c.I, s.145, no:129; İbn-i Ebi'd-Dünyâ, *Mekârimü'l-Ahlâk*, c.I, s.42, no:103; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.35, no:87; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.21, no:27; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XI, s.60, no:10254, 10255.

RE. 193/7 (*El-îmânü uryânün ve libâsühü't-takvâ, ve zînetü- hü'l-hayâ', ve mâlühü'l-fıkh, ve semeretühü'l-amel.*)

Çok özlü bir hadis-i şerif, o bakımdan çok seviyorum. İçinde tabii çok önemli işaretler var.

Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:

(*El-îmânü uryânün*) “İman, inanç, insanın içindeki imanı çıplaktır. (*Ve libâsühü't-takvâ*) Bu imanı örten elbisesi takvâdır; (*ve zînetühü'l-hayâ'*) süsü utanç duygusudur, hayâdır; (*ve mâlühü'l-fıkh*) sermayesi, malı fıkhıdır; (*ve semeretühü'l-amel*) meyvası, sonucu, mahsulü de ameldir.” diyor.

Şimdi bunu, bu Ramazan sonrasında, Şevval ayı içinde size biraz açıklamak istiyorum.

Tabii Ramazan Bayramı'nı geçirdik, Allah nice bayramlara erdirsin...

Şevval ayı içinde hatırlattığım bir ibadet var: Altı gün Şevval içinde oruç tutmak. *Sitte-i şevval*, Şevval'in altı gün orucu derler buna.

Peygamber Efendimiz'in hadis-i şeriflerini okumuştum daha önceki konuşmalarda:²

² Müslim, *Sahîh*, c.VI, s.65, no:1984; Tirmizî, *Sünen*, c.III, s.227, no:690; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.V, s.243, no:1706; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.417, no:23580; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.VIII, s.397, no:3634; Dârimî, *Sünen*, c.II, s.34, no:1754; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.III, s.297, no:2114; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.IV, s.134, no:3902; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.V, s.49, no:4640; İbn-i ebî Şeybe, *Musannef*, c.III, s.97, no:9816; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.348, no:3730; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.292, no:8214; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II, s.163, no:2865; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.III, s.272; Hamîdî, *Müsned*,

مَنْ صَامَ رَمَضَانَ ثُمَّ أَتْبَعَهُ سِتًّا مِنْ شَوَّالٍ

كَانَ كَصِيَامِ الدَّهْرِ

(م.ت. عن أبي أيوب)

(Men sàme ramadàn) “Kim Ramazan ayını oruçla ihyâ eder, vazifelerini yapar, tutarsa; (sümme'tbeahû sitten min şevvâl) Şevval ayında da bunların peşinden altı gün orucunu eklerse, onları da tutarsa; (kâne kesiyâmi'd-dehr) sanki bütün sene eksiksiz, kesintisiz, tamamen oruç tutmuş gibi sevap kazanır.” diye bildiriyordu Peygamber Efendimiz.

Tabii bizim radyoda bir amacımız var, sizinle her zaman sohbet ederken bunu zaman zaman

c.I, s.188, no:380; Rebi', *Müsned*, c.I, s.128, no:312; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.81, no:594; Abd ibn-i Humejd, *Müsned*, c.I, s.104, no:228; Tahavî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.V, s.317, no:1940; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.I, s.98, no:178; İbn-i Esîr, *Üsdü'l- Gâbe*, c.I, s.1142; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.III, s.352; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.III, s.57, no:1002; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LII, s.392, no:11089; Ebû Eyyûb el-Ensârî RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.308, no:14341; Taberânî, *Mu'cemü'l- Evsat*, c.III, s.293, no:3192; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.348, no:3734; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.292, no:8215; Abd ibn-i Humejd, *Müsned*, c.I, s.336, no:1116; Tahavî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.V, s.326, no:1949; Hâris, *Müsned*, c.II, s.25, no:331; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.VIII, s.398, no:3635; Taberânî, *Mu'cemü'l- Kebîr*, c.II, s.102, no:1451; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.122, no:4178; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.348, no:3735; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.I, s.278, no:485; Sevbân RA'dan.

Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.427, no:8334; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXXVI, s.34, no:7259; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VIII, s.465, no:23680,23681 ve s.570, no:24216-2418; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XX, s.460, no:22614 -22617.

hatırlatıyoruz, söylüyoruz. Amacımız bütün konuşmalarımızda var, zaman zaman size de hatırlatıyoruz. Sizin sevap kazanmanızı istiyoruz; Allah'ın sevgisini, rızasını Peygamber Efendimiz'in şefaatinin kazanmanızı istiyoruz. Sevaplı olan ibadetleri vaktinden önce size haber vererek, onları yaparak o sevapları kazanmanızı diliyoruz. Arzumuz bu, gayretimiz bu. Söylemiştim, Şevval ayı içinde altı gün oruç tutarsanız, o sevapları kazanırsınız diye.

Şimdi Şevval'in onuna geldik. Yani üçte biri gitti bir ayın. Daha yirmi gün var. İşte bu önümüzdeki günlerde, eğer tutmadıysanız Şevval ayının altı gün orucunu tutmanızı tekrar hatırlatarak, İbn-i Mes'ud RA'ın bize rivâyet ettiği bu hadis üzerinde durmak istiyorum.

İman üryandır, yâni çıplaktır, üstünde hiç bir şey yoktur, çırıl çıplaktır. Tabii biliyorsunuz, insanoğlunu düşünün, göz önüne getirin. İnsanoğlu çıplak durmuyor. Bir giyimi var, medeniyetin sembolü giyim. Çıplak durduğu zaman da, tabii, çevreye intibakta zorlanıyor. Kar var, yağmur var, aşırı sıcak var... Bunların hepsinden elbisemiz bizi koruyor. Bir kere tabiat şartlarından koruyor. Ondan sonra tabii, insanı utanacağı, utanç duyacağı yerlerini örterek koruyor. Giyimler Allah'ın bir lütfü, Allah'ın bir tavsiyesi. Tabii, belli bir miktarı örtünmek farz... Erkekler için, hiç olmazsa göbekten dizin altına kadar olan kısmı örtmek, bizim mezhebimize göre farzdır. Yâni açamaz oraları...

Tabii, buradan derhal siz sevgili kardeşlerime dersler çıkıyor. Meselâ, denize girerken kısa bir şey giydiği zaman, dizinin üstü göründüğü zaman, bizim mezhebimize göre farz yerine getirilmemiş oluyor, çiğnenmiş oluyor. Demek ki, küçük mayolar uygun olmuyor.

Onun yerine biliyorsunuz, bu modacılar şimdi her sahada çalışmalar yapıyorlar. Hanımlar için çok güzel böyle tesettür modelleri geliştirdi, büyük müesseseler kuruldu hatta ihrâcât yapıyorlar yurt dışına. Mayoda da bir kardeşimiz, kim bulduysa Allah râzı olsun.... *Haşema* diye bir şey çıkarttılar. Böyle eski yağlı pehlivanların kispet dediğimiz o giyimleri gibi, göbekten diz altına kadar örten bir kıyafet ama güzel, yâni ağır değil, su hemen süzülüyor, ama farzı yerine getiriyor.

Tabii demek ki bizim denize girişimiz bile farklı olacak. Allah'ın emrini tutarak, Allah'a isyan etmeden, farzları yaparak, haramlara dalmadan yapmamız lâzım işi. Yâni, orada bile tabii örtünme bahis konusu.

Tabii bu hanımlar için daha geniştir, örtünecek miktarlar, yerler vücutta daha çoktur. Daha doğrusu kestirme tarif etmek gerekirse, nereleri örtülmeyecek onları söylemek daha uygun olacak. İslâm'a göre kadının yüzü, elleri bileklerinden ve ayakları, o da bileklerinden; buraları açık olabilir. Bunun dışında her tarafını, bir müslüman hanımın dini bakımdan örtmesi gerekiyor.

Tabii burada hemen sevgili kardeşlerimiz, vatandaşlarımız aklımıza geliyor. Masum insanlar, temiz kardeşler, tertemiz pırlanta gibi kalbi olan kimseler... Allah tabii kendisinin sevdiği, râzı olduğu bilgileri onlara öğretsin... Allah'ın istediği şekilde hareket etmeyi de başarsınlar... Diyorlar ki:

“—Benim kalbim temiz... Yâni kalbimde bir kötülük yok, benim kalbim temiz... Yâni dışım böyle örtülü değilse de kalbim temiz...”

Çok güzel, kalb temizliği çok güzel bir vasıf. Çok iyi bir şey ama tabii bizim giyimimizle, yaşamımızla, yeme içmemizle, kazancımızla, uyumamızla, evlenmemizle ilgili Allah'ın birçok emirleri var, tavsiyeleri var, yasaklar var... Müslüman Allah'a teslim olmuş insan demek. Yâni, Allah'ın emirlerini tutmaya karar vermiş; haramları işlemeyecek, emirleri tutacak. Müslüman olmanın ana mantığı bu. Ben Allah'ın emirlerine kendimi bağlıyorum, teslim oluyorum demiş oluyor.

Onun için kalbi temiz, güzel ama Allah'ın sevmesi için giyinmesi gerekiyor. İşte onun gibi iman da çıplaktır, bunun örtüsü, giyimi yâni insan örtünüyor, Allah'ın emri, imanın da örtüsü takvâdır. Takvâ ne demek?.. Bu çok önemli bir kavram İslâm'da... Bütün kardeşlerimin bunu çok iyi öğrenmesi lâzım! En önemli kavramlardan birisi İslâm dininde takvâdır.

Kısaca, yeri geldikçe hatırlattığımız için bizi devamlı dinleyenler bilir ama, beni ilk defa dinleyeni nazar-ı dikkate alarak hatırlatalım,

takvâ ne demek: İnsanın kendisini maddî ve manevî tehlikelerden sakınması, korunması, kollaması demek.

Demek ki, insanın imanı çıplaktır, biraz titiz ve dikkatli müslüman olacak, kendisini koruyacak. Günahlardan koruyacak, haramlardan koruyacak, Allah'ın sevmediği bir duruma düşmekten koruyacak. Allah'ın emirlerini yapamamaktan, onları kaçırmaktan kendisini koruyacak, bu önemli. *Takvâ* duygusu çok önemli bir duygu, bütün müslümanlarda bu olması lâzım.

Ramazanda da, insan *takvâyı* bir ay boyunca egzersiz ile öğrenmiş oluyor, yapmış oluyor; sakınmayı, korunmayı öğreniyor, bir egzersiz, ruh eğitimi yapmış oluyor. Onun için Ramazanın sonundaki bu hadis-i şerîfte bu *takvâ* konusunu içine alan hadis-i şerîf önemli.

“—Benim imanım var, el-hamdü lillâh müslümanım!” diyor kardeşlerimiz. Ama ne olacak? Bu iman çıplaktır, çıplak bir insan gibidir, onun güzelce örtülmesi lâzım! Tehlikelerden korunmak için örtünmek lâzım. Hani aşırı soğukta kat kat giyiniyoruz. İman da aşırı soğuğa maruz kalmasın diye *takvâ* kat kat olmalı. Aşırı sıcaktan güneş yakmasın diye örtünüyoruz, şemsiye kullanıyoruz, örtü kullanıyoruz. İşte *takvâ*, aşırı sıcaktan insanın korunduğu gibi gene başka çeşit tehlikelerden imanı koruyacak bir duygu.

Yâni *takvâyı* mutlaka sahip olmamız lâzım! Yâni nasıl çıplak insan olmuyor dini bakımdan, giyinmesi gerekiyor. İmanımızın da çıplak olmaması lâzım, *takvâ* sahibi olmamız lâzım!

Şu anda sevgili dinleyiciler, Ramazan'ı geçirmiş müslüman kardeşler olarak, hepimiz Ramazan'da takvâyı biraz öğrenmiş olduk; o takvâyâya sahip olmalıyız, "Benim kalbim temiz." demekle yetinmemeliyiz. Takvâ da, en başta gelen iç duygumuz olmalı, gönlümüz takvâ dolu olmalı!..

b. İmanın Zîneti Hayâdır

Sonra:

وَزِينَتُهُ الْحَيَاءُ

(*Ve zînetühü'l-hayâ*) "İmanın zîneti hayâdır."

Yâni insan giyiniyor, dümdüz giyinmiyor, kumaşın biraz iyi olmasını istiyor, saçını tıraş ettiriyor, güzel kokular sürüyor... Yâni zînet de, güzellik de isteniyor. Güzellik için de çalışıyoruz. Hepimiz kendimizi daha güzel gösterecek şeyler yapıyoruz. Dişlerimizi fırçalıyoruz, tırnaklarımızı kesiyoruz, tıraş oluyoruz, güzel kokular sürüyoruz, tarağımızla taranıyoruz... Bunların hepsi estetik, güzellik endişesiyle yapılan şeyler. Bunlar İslâm'da var. İslâm estetiğe yâni güzel olmaya çok önem veriyor. Bu olacak, tamam. İmanın da süsü, zîneti hayâdır.

Hayâ ne demek?.. İnsanın utanması, utangaç olması, utanmaz olmaması. "Utanmaz, arlanmaz, sıkılmaz!.." diyoruz hani bir kimseye kızdık mı, sıralıyoruz böyle bu sözleri; "Ne biçim adam, utanmaz, arlanmaz, sıkılmaz!.." diyoruz, kötü bir şey olduğu anlaşılıyor o sözlerden. Yâni insanın utanması lâzım!

Neden utanması lâzım?.. Böyle insanların yanında, Allah'ın yanında, mahşer gününde, Mahkeme-i Kübrâ'da, bütün gizli işlerin ortaya döküldüğü zamanda, başkalarının karşısında, yanında mahcup olacak şeyleri yapmaması lâzım! Ondan utanması lâzım! Asıl utanmak o...

Hani “Konuş!” diyorsun;

“–Utaniyorum.” diyor.

Utanılacak bir şey yok. Hakkı söyleyeceksen söyle, orada utanmaya lüzum yok.

“–Namazı sen kıldır!” diyorsun,

“–Utaniyorum.” diyor.

“–Aşır oku!” diyorsun, Kur'an okumaya utanıyor.

Utanmanın yeri bu değil... Ahirette seni mahcup duruma düşürecek, Mahkeme-i Kübrâ'da zor duruma düşürecek şeylerden utanmalısınız! Harama dalmaktan, gizli günahları işlemekten, iki yüzlü olmaktan, Allah'ın sevmediği şeyi, insanlar yanında olmadığı zaman yapmaktan utanmalısınız!

İnsanlar varken yapmıyor, insanlardan korkuyor ama yalnız kaldığı zaman yapıyor. Demek ki, Allah'ın gördüğüne ya inanmıyor, ya da inandığı halde Allah'tan korkmuyor. Olmadı. İşte bu bir utanılacak bir durum...

“–İnsanlardan utanıyorsun da Allah'tan niye utanmıyorsun?” diye sorarlar insana.

Demek ki utanma duygusu da güzeldir. Ve makbul bir huydur.

Birisi kardeşini yakalamış, mahcup bir kardeşi varmış demek ki; ona nasihat ediyormuş, Peygamber Efendimiz buyurmuş ki:³

دَعُهُ فَإِنَّ الْحَيَاءَ مِنَ الْإِيمَانِ

(حم. عن ابن عمر)

(Da'hü) “Bırak bakalım onun yakasını, (*feinne'l-hayâe mine'l-îmân*) hayâ imandandır.” buyurmuş.

Yâni, imanın da süsü oluyor. İnsan hayâ sahibi oldu mu, imanı süslü, ziynetli oluyor. Yâni giyim sadece kuru bir giyim değil, kaliteli bir giyim, gayet güzel böyle görkemli bir giyim gibi olmuş oluyor yâni. Hayâ da çok önemli!

Hayâ sahibi olmalıyız. Utanma duygusuna, mukayese fikrine sahip olmalıyız. Bizi utandıracak şeylerden uzak durmalıyız.

³ Buhârî, *Sahîh*, c.I, s.17, *İman* 2/14, no:24; Müslim, *Sahîh*, c.I, s.141, no:52; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.667, no:4795; Neseî, *Sünen*, c.VIII, s.121, no:5033; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.147, no:6341; İmam Mâlik, *Muvatta'* (Rivâyet-i Muhammed), c.III, s.453, no:950; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.II, s.374, no:610; Buhârî, *Edebü'l-Müfred*, c.I, s.210, no:602; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.IX, s.369, no:5487; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.V, s.156, no:4932; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VI, s.131, no:7701; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.537, no:11764; Abdü'r-Rezzak, *Musanef*, c.11, s.142, no:20146; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.VI, s.372; İbnü'l-Ca'd, *Müsned*, c.I, s.421, no:2872; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.256, no:6001; Hamîdî, *Müsned*, c.II, s.281, no:625; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.123, no:5782; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XII, s.467, no:12316.

c. İmanın Malı da Fıkıhtır

Sonra;

وَمَالُهُ الْفِقْهُ

(*Ve mâlühü'l-fıkhu*) “İmanın malı da fıkıhtır.”

Fıkıh, biliyorsunuz dinî bilgileri derinlemesine iyi kavramak, bilmek demek aslında. Sonradan dinî ilimlerden birinin adı olmuş. *Tefsir* ilmi gibi, *hadis* ilmi gibi, *akàid* ilmi gibi, *fıkıh* ilmi diyoruz. Yâni, “İnsanın yapması gereken, yapmaması gereken herkonudaki hükümleri toplayan bir bilgi dalı” olmuş.

Tabii bu da, en ince detayına kadar insanın dinin inceliklerini bilmesini gerektirdiği için, bu ismi almış. Ama Arapça’da *fıkıh* demek, derin bir sezgi ve anlayışa sahip olmak demek. Dinde *fıkıh* sahibi olmak da, dinin özünü iyi kavramak demek.

Bazı insanlar ibadetleri dinin özünü kavramadan yaparlar. Biz bunlara diyoruz ki: Taklit, taklit yoluyla yapıyor. Yâni folklor müslümanı diyor hatta bazı yazar kardeşlerimiz, güzel bir buluş, Allah râzı olsun... Yâni âdet olarak böyle, atadan, anadan, dededen görmüş, ondan yapıyor. Yâni işin zevkine vardığından, çeşitli tefekkürlerden sonra, onun güzelliğini anladığından, ona bağlandığı için yapmıyor, alışkanlık. Demek ki, kötü bir alışkanlığı olsa, onu da yapacak. O kıymetli değil, taklîden yapıyor. Kötü alışkanlığını bırakabiliyorsa, iyi alışkanlığı yokken birisinde gördüğü zaman, bir düşünme ve tercih sonunda alabiliyorsa, kıymetli olan bu tabii.

Fıkıh insanın yapması gereken, yapmaması gereken her konuda anlayışının derin olması, güzel olması demek. Allah bir insanı sevdi mi, onu dinde böyle derin, anlayışlı, sevgili kavrayışlı eyler. O, dinin özünü anlar. Haa, oruçtan maksad sadece aç kalmak değildir, iradeyi terbiye etmektir, nefsi engellemektir, kötülöklere bulaşmamaktır. Sadece yemek içmek değil, öteki kötülöklere de uzak durayım der, insan anlar. Anlayışlı bir insan, orucu böyle derinlemesine tutar.

Ama anlayışsız bir insan, oruç tutar; evet yemek yemiyor, su içmiyor ama, arkasından binbir türlü günahı işler. Peki niye bu günahları işliyorsun oruçluyken?.. Su içince orucun bozulduğunu duydun, su içmiyorsun; ama bu günahlar da orucun sevabını giderir, bunları da yapmaman lâzım!.. Onu bilmiyor. İşte bu dinde bilgisizlik, cahillik, gafillik anlayışsızlık...

Bunun zıddı da dini anlamak, kavramak, özüne, esâsına, ruhuna âşinâ olmak, onu bilmek demek. İşte imanın sermayesi de budur. Yâni, insan dininin özünü iyi kavramış olacak, anlayışı, sezgisi sağlam ve güzel olacak. Çok önemli bu... Allah hepimizi anlayışlı müslüman eylesin...

Dinin emirleri, meselâ hac... Hacca kalkıp gidiyor, geliyor insan. İşte minarelerin sayısıyla, kapılarıyla, alınan mallarla, onların fiyatlarıyla ilgilenirse, demek ki haccı neden yaptığını anlayamamış. Hac çok önemli bir olay... Çok esrarı, çok hikmetleri var, çok güzellikleri var,

çok faydaları var... Yâni fevkalâde eğitici, çok sevaplı bir ibadet. E onun derinlemesine özünü kavrayamadan, gâfil gidip gâfil gelmek...

Bazı insanlar gâfil doğuyorlar, gâfil ölüyorlar. Yâni altmış,yetmiş, seksen yıllık hayatında gafleti atamıyor, dinin özünü anlayamıyor, taklitten kendisini kurtaramıyor; şuursuzluktan çıkamıyor dışarıya, şuura sahip olamıyor. Tabii, çok yazık... Dinin, imanın malı, sermayesi bu anlayıştır. Dini derinlemesine yorumlamalıyız, anlamalıyız, ona göre yapmalıyız.

Zekât cebinden çıkartıp kuru bir para vermekten ibaret midir, çok daha derin mânâsı var mıdır?.. Oruç sadece kuru bir aç kalmaktan ibaret midir, çok derin mânâsı var mıdır?..

Meselâ, Kur'an-ı Kerim; okuyoruz, herkes okuyor. Hafızlar var, biz de hafızların okuduğunu camilerde dinliyoruz. Yeterli mi?.. Hayır. Kur'an-ı Kerim'in mânâsını derinlemesine tefekkür edecek insan... Ayetler üzerinde derinlemesine duracak. Bu önemli işte... Bunu yapmamız lâzım!

Bu konuda biraz genel, olarak kusurluyuz muhakkak ki. Çok gayretli müslüman kardeşlerimiz vardır dinleyicilerimizin içinde. Halkımızın içinde ne cevherler vardır... Allah adetlerini arttırsın, çok güzel ama, genel gördüğümüz manzara insanların şuursuz olduğu, dini iyi bilmediği, dini bilmediği için, dinin ahkâmını bilmediği için yanlış işler yaptığı... Bunu çok görüyoruz. Çeşitli ibadetlerde görüyoruz. Müslümanların günlük hayatındaki çeşitli davranışlarında görüyoruz:

“—Bu İslâm’a sığar mı?” diyoruz, “Yakışır mı bu?” diyoruz. Haklı, haklı böyle diyen, bu soruyu soran; çünkü karşısındaki gerçekten İslâm’ı bilmiyor. İslâm’ı bilmediği için de din namına kendisini dindar sanarak dine aykırı şeyleri yapabiliyor.

Demek ki, imanın sermayesi de, malı da fıkıhmış. Bilecek, iyi bilecek, derinlemesine, emirlerin ve yasakların ruhunu kavrayacak, hikmetine erecek onun üzerine..

Bazı böyle radyoda konuşmacılar vardır, kıymetli, alim insanlar, doktorlar, mühendisler, büyük fizik âlimleri ve buna benzer çeşitli konularda tahsil yapmış insanlar... Dinlersiniz, dînî konuda öyle şeyler anlatır ki size; “Aa, ben bu konuyu biliyordum ama, bu zâtın anlattığı kadar bu işin bu kadar derinliği olduğunu bilmiyordum.” dersiniz.

Bakıyorsunuz bir biyoloji aliminin bir sözü, bir astronomi bilgininin bir sözü, siz de hayranlıkla böyle seyredip dinliyorsunuz; sizi hayranlıklara sürüklüyor. Neden?.. İşte o derinlemesine seziyor, o kendi öteki öğrendiği ilimlerden, dinin o konudaki emirlerinin ne kadar güzel olduğunu kavlıyor. Ne kadar güzel olduğunu kavrayınca tabii ötekilerde olmayan bir engin, derin seviyeye ulaşıyor.

Tabii memnun oluyoruz, böyle yazıları zevkle okuyoruz, böyle konuşmacıları zevkle dinliyoruz, hayran oluyoruz. Dinimize de hayran oluyoruz.

Yâni hem konuşmacıya hayran oluyoruz, hem de “El-hamdü lillâh, meğer bizim dinimiz ne kadar güzelmiş!” diye insan yeniden bağlanıyor. Dinin güzelliklerini onların ağzından dinleyince, bir kat daha memnun oluyor.

d. İmanın Meyvası Ameldir

Son cümlesi çok önemli, sevgili dinleyiciler, değerli kardeşlerim:

و ثَمَرَتُهُ الْعَمَلُ

(*Ve semeretühü'l-amel*) “İmanın meyvası, mahsûlü, sonucu da ameldir, iştir.”

Amel ne demek?.. Meselâ çalışan insana *amele* diyoruz. *Amel*, iş demek. *Amele*; çalışanlar, işçiler... Yâni iş olacak sonunda.

“—İmanım var, benim kalbim temiz, ben Allah’a inanıyorum, el-hamdü lillâh müslümanım:

أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ

مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ

(*Eşhedü en lâ ilâhe illa'llâh, ve eşhedü enne muhammeden abdühû ve rasûlühû...*)

Aferin, aferin, aferin... Hepsi çok güzel ama, işte bak imanın sonucu olacak. Sonuç, imanın sende bıraktığı etkilerle, sende meydana getirdiği tesirlerle sen iş yapacaksın. Yaptığın işlerde senin müslüman olduğun, ahlâklı olduğun, fazîletli olduğun, inançlı bir insan

olduğun, başkalarını sevdiğin, başkalarına merhamet ettiğın, sabırlı olduğun, şükürlü olduğun belli olacak. Yâni işinde, eyleminde, amelinde belli olacak. İmanın semeresi odur. İşte bu da, birçok müslüman kardeşimiz için çok önemli bir cümle.

Şimdi biz, biliyoruz Allah'ın Erhamü'r-râhimîn olduğunu... *Amennâ ve soddaknâ*, kimse inkâr edemez. Ayet-i kerimeler söylüyor, Peygamber Efendimiz söylüyor. Allah-u Teâlâ Hazretleri Erhamü'r-râhimîn'dir. Ne demek?.. En merhametli, merhametlilerin en merhametlisi... E Gafûr'dur, Rahîm'dir, yâni günahları afv u mağfiret eder. Gaffâr-ı zünûb'dur, Settâr-ı uyûb'dur, Afûv'dur, affetmeyi sever. Bunların hepsini biliyoruz; iyi güzel ama, bunlar bizi aldatıyor. Halkımızı aldatıyor, müslümanları aldatıyor.

“—Allah Gafûr'dur, Rahîm'dir, beni affeder.”

İyi ama, günaha niye devam ediyorsun?.. Ya affetmezse, affetmeme ihtimali de var. Yüzde elli affeder, yüzde elli de affetmeme ihtimali var... Belki cezalandırarak. Çünkü ayet-i kerimelerde biliyoruz: “Zerre kadar hayır işleyen, onun karşılığını görecek; zerre kadar şer işleyen de, onun karşılığını görecek...” E şerrin de bir karşılığı var. Sen şimdi hayır işlemezsın, şerri yaparsın, “Allah Gafûr'dur, Rahîm'dir.” dersen olur mu?.. Olmaz.

Peygamber Efendimiz de olmaz diyor. Yâni, “Akılsız insan, Allah Gafûr'dur, Rahîm'dir diye ümide kapılıp da, nefsinin arzusu peşinde

koşan, yâni güzel işler yapmayandır.” diyor. Bunu birçok hadis-i şeriflerden bildiğimiz için, biz konuşmalarımızda, yazılarımızda bunu size önemle hatırlatıyoruz. Halkımız arasında yaygın.

Tabii namaz böyle periyodik bir ibadet, günde beş defa yapılıyor. Abdest almak lâzım, zaman ayırmak lâzım! Buna küçükten alışmamışsa, namazın farz olduğunu, hak olduğunu bildiği halde yapamıyor. Diyor ki:

“—Hocam, ben müslümanım, ama amelim yok, amelsizim! İcraatımı yapamıyorum ama müslümanım, müslümanları seviyorum.” diyor.

Çok kimseler var böyle... Kendisi yapmıyor, ama kendisine acımıyor. Yâni kendisini tehlikeye atıyor, kendi nefesine zulmediyor. Namaz dinin direğidir, namazı kılacak; orucu tutacak... Ramazan gelip geçip oruç tutmazsa olmaz. Zekâtını verecek, vermezse olmaz. Zenginse hacca gidecek, vazifelerini yapacak. Yâni imanın sonucu, semeresi icraattır. Boş laf ile bu iş yetmiyor, bitmiyor ve insanı kurtarmıyor boş bir laf. Ahirette bunun cezasına uğrayabilir, uğrar.

Yâni, birçok insan namaz kılıyor, günlük vazifelerini yapıyor. Bu yapmıyor... E yapanla yapmayan arasında bir fark olmayacak mı, bilenle bilmeyen bir mi?..

Elbette yapan sevap alacak; daha çok yapan daha çok sevap alacak, daha az yapan daha az sevap alacak. Daha kaliteli yapan daha büyük

mükâfâta nâil olacak, kalitesiz yapan bir şey alamayacak. Kusurlu yapan, veyahut kusur işleyen cezasını çekecek.

Bu da neyin gereği?.. Allah'ın adaletinin gereği... Evet, Allah'ın bir sıfatı merhametli oluşu, günahları bağışlayıcı oluşu; öbür sıfatı da adaletli oluşu...

Birisi de çıkar derse:

“—Yâ Rabbi ben o kadar gayret ettim, zahmet ettim, uğraştım çalıştım. Bu kardeş de hiç bir şey yapmadı.”

Tabii arada bir adâlet-i ilâhî olarak, Allah'ın adâletinin gereği olarak mutlaka fark olacak. O halde önemli olan nokta bu hadis-i şerifte, en son cümlesi çok önemli: İman çıplaktır, örtüsü, giyimi, elbisesi takvâdır; takvâ ehli olacağız. Zîneti hayâdır; hayâ sahibi bir müslüman olacağız. Haksızlıktan utanacağız, Allah'tan utanacağız, meleklerden utanacağız...

Meselâ, Hacı Bektâş-ı Velî'nin kitabında güzel bir sözü vardır, hoşuma gider. Diyor ki:

“—Sen yalnızken bazı kusurları yapıyorsun, insanların yanında yapmaktan sakınıyorsun. Onu insanların yanında yapmıyorsun ama, yalnızken yapıyorsun! Halbuki sen yalnız değilsin ki, yanında melekler var, omuzunda melekler var, içinde melekler var, gözünde gözünü koruyan melekler var, ağzında melekler var...”

Bunları hadis-i şeriflerden biliyoruz. Meleklerle iman etmişiz. (*Âmentü bi'llâhi ve melâiketihî*)

diye, Allah'tan sonra meleklerine inandığımızı *Âmentü'*de söylüyoruz.

Şimdi haklı olarak soruyor Hacı Bektâş-ı Velî Efendimiz, diyor ki:⁴

“—Senin nerede kaldı meleklerle iman ettiğin?..”

Yâni, insanların yanında işlemediğin kusuru yalnız kalınca işliyorsun, yalnız sanıyorsun sen kendini... Halbuki yalnız değilsin ki, yanında melekler var, meleklerin var... Senin vücudunda vazifeli melekler var. Bir de tabii senin dışında, çevrende melekler var... Çeşit çeşit melekler var. Dünyanın her yerinde her işi gören Allah'ın vazifeli melekleri var. Yağmurun meleği var, rüzgârın meleği var, o işleri gören melekler var. Şimdi o meleklerle inanıp da, onlardan utanmamak olmaz.

Demek ki, hayâ kimden olacak?.. Önce Allah'tan utanacak. “—Allah'tan utan yahu!” deriz.

Hani birisine bir ihtar ama, kırgınlık ânında söylüyoruz. Keşke yumuşak yumuşak, güleç yüzle de söylesek:

“—Kardeşim Allah'tan utan, çünkü her şeyimizi görüyor, her yerde hâzır ve nâzır...”

Allah'tan korkacağız, utanacağız, hayâ sahibi olacağız. Çünkü her şeyimizi görüyor. Onun için, bazı büyük evliyâullah, yatarken bile ayağını uzatmayı uygun görmemişler. Yâni, “Allah'ın huzurunda ben nasıl ayağımı uzatırım?”

⁴ Hacı Bektâş-ı Velî, *Makâlât*, (Prof. Dr. M. Es'ad Coşan neşri) s.16, Seha, İstanbul. 1986.

Büyüğümün yanında bile uzatmıyorum.” diye, o kadar böyle hassas terbiyeli insanlar yaşamış bu dünyada. Allah bizi de böyle yüksek hayâya, terbiyeye sahip eylesin...

Meleklerden utanacağız, müslümanlardan utanacağız... Tabii haksız bir şey yapmaktan utanacağız... Allah bize nimet vermişken, o nime-
tin gereği başkalarına yardım yapmaktan; böyle bencilliği veya kalpsizliği veya duygusuzluğu yapmaktan utanacağız...

Hani evliyâullahtan bir zât, sabırdan bahsediyormuş:

“—İşte sabretmek iyidir, sevaptır, Allah sabredenlerle beraberdir...” diye ayetler, hadisler okuyormuş...

Tam o sırada bir akrep gelmiş... Tabii demek ki toprak bir yerde oturuyorlardı, yâni konforsuz bir yerde oturuyorlardı, mütevazı insanlar, dünya malına metelik vermeyen insanlar... Akrep gelmiş, ayağını sokmuş. Acımış ayağı, gözünden yaşlar damlıyor.

Yanıdakiler diyor ki:

“—Akrep geldi, ayağını soktu, ses çıkartmıyor-sun?..” Diyor ki:

“—Sabırdan bahsederken, sabretmemeye utandım.” Yâni, “Ağzımla başkasına sabrı tavsiye ederken, kendim sabretmemeye utandım.” diyor.

Yâni, kendilerini nasıl kontrol ediyorlar, ahlâklarını nasıl yönlendiriyorlar. Demek ki insan, bazen böyle tezada düşmekten de utanır, söylediğini kendisi yapmamaktan da utanır. Duygulu oldu mu insan, bu hayâ duygusu onu ne kadar güzel noktalara götürür.

Tabii, bu işin bütün sermayesi de dînî bilgidir, yâni fıkıhtır. Dînî bilgi olmadan, insan kaş yapayım derken göz çıkartır. İyilik yapayım derken, kötülük yapar. Sevap kazanayım derken bid'at olduğu için, günah bir şey yaptığı için, günaha girer. Mükâfât beklerken, azâba uğrar. Cahilliğinden dolayı, yanlış bir iş yaptığından dolayı, yaptığı bütün ibadetler sıfırlanır, yaptığı ibadet boşa gider. Hacca gider, sevap almadan gelir. Zekât verir, sevap alamaz. Namaz kılar, boş eli... Oruç tutar, akşama aç ve susuz kalmış olur. Gece kalkar namaz kılmaya, elinde hiç bir kârı yok, gece uykusuz kalmaktan ibaret olabilir.

Bu işlerin böyle olmaması için, sermaye ne?.. Sermaye bilgi, dini bilgi, yâni dinde fakih olmak, fıkha sahip olmak. İmanın sermayesi, malı fıkıhtır. O halde burada ne çıkıyor karşımıza: Hem kendimiz bilgili olacağız, metodlu olarak İslâm'ı güzelce öğreneceğiz; hem de çoluk çocuğumuza öğreteceğiz.

Şimdi benim birkaç haftadır zihnimde çok yer tutan bir şey var: Çocuklara tabii, yaşları küçük olduğu için bazı şeyleri söylemiyoruz. Doğru, pedagojide yaşın önemi vardır, yaşa göre eğitim olur. Bazı şeyleri belli yaşlara gelmeden çocuklar anlayamaz diye geciktiririz, tehir ederiz; bazı

şeyleri öne alırız. Onların seviyesinde, hafif hafif, basit basit şeylerle anlatırız. Birtakım sıralamalar yaparız. Fakat şimdi benim zihnime takılan nokta şu, yâni önemli gördüğüm nokta ve ben bunu bir makalemde de yazdım sevgili dinleyiciler! Peygamber Efendimiz buyuruyor ki:

“—Çocuğa yedi yaşındayken namaz kılmasını öğretin, on yaşındayken kılmıyorsa vurun! Yâni niye kılmıyormuş bakayım haylaz diye vurun!” diyor.

Demek ki, on yaşında namaz kılması lâzım! Bulûğa erdiği zaman da, yâni akıl ve bâliğ olduğu zaman diyoruz. Bizim halkımızın eskiden beri bildiği kelimeler bunlar. O zaman da, bütün sorumluluklar başlıyor. Yâni günaha girecek veya sevap kazanacak. Yapması gereken şeyleri yapacak, yapmaması gereken şeylerden kaçınacak.

E şimdi bu çağa gelmiş bir insan, diyelim on üç yaşında, oniki yaşında, on dört yaşında... Bu çağı yakalamış, bu çağa girmiş olan bir insan, dini bilgisi yoksa ne olacak?.. Farzları bilmiyor, haramları bilmiyor, hazırlıklı değil... Yâni sorumluluğu yüklenmeye hazırlıklı değil.

Buradan şu çıkıyor ortaya, bizim eğitimcilerin arasında tabii çeşitli görüşler var diyorlar ki:

“—Bırakalım dînî bilgiyi, çocuk kendisi yetişsin, kendi aklıyla seçsin...”

Olmaz!.. O zaman çok geç olmuş oluyor. Yâni, sorumluluk çağına girmiş oluyor, sorumluluk

çağından da aylar yıllar geçmiş oluyor. Ondan sonra, neden sonra, üniversiteden sonra kendi aklıyla bulacak... Herkes filozof değil ki, onları düşünecek vakti bile olmuyor. Günün hay u huyu içinde, geçim mücadelesi içinde dini bilgiyi kazanamadan yaşlanıp ölüp gidiyor. Yaşlı oluyor, altmışa, yetmişe geliyor, dînî hiç bir şeyi bilmiyor. Yâni kendisi, onların umduğu o güzel tercihi hiç yapamıyor. Kötü tercihler, kötü alışkanlıklar yerleşiyor, ama iyi alışkanlıklar yerleşmiyor. Onun için, iyi alışkanlıkların da küçükten verilmesi lâzım!..

İyilikleri, kötülükleri anlamak o kadar zor değil ki. Yâni beşerin tecrübesi var, yüzyılların tecrübesi var. Yalan söylemek iyi değil; işte çocuğa bunu öğreteceksin. Temizliği, birtakım şeyleri öğreteceksin... Tabii bu arada Allah'ın önem verdiği şeyler nedir?.. Yapılması gereken emirler, farzlardır. Önem verdiği yasaklar nelerdir?.. Haramlardır. Farzları, haramları çocuk sorumluluk çağına gelmeden öğrenecek ki, o çağa geldiği zaman o bilgisini kullanabilsin. O bilgiler ile o çağa hazırlıklı girmiş olsun. O olmadan, olmaz.

Görülüyor ki, çocuğumuzu pedagojik şartlara uygun olmak üzere —yâni onun aklının anlayabileceği, kapasitesini ve üslûbunu biz seçeceğiz tamam, onu kabul ediyorum— ana dînî esasları, dinin ana güzel faziletlerini, emirlerini, yasaklarını daha önceden öğretmeliyiz. Çünkü imanın malı, sermayesi bilgi... Sonunda da o bilgiye dayanarak çocuk veya kişi iş yapacak, işleri ona göre yapacak. İşlerin güzel olması

için, bilginin olması lâzım ve doğrunun, eğrinin ona öğretilmesi lâzım!..

Çocuğumuza öğretiyoruz;

“—Burnunu insanların yanında karıştırma! Başka zaman da karıştırma... Şöyle yap, böyle yap!” diyoruz. İşte, “Sofrada yemeği şöyle ye!” diyoruz... Yâni, bazı şeyleri öğretiyoruz. Çocuğu o kadar kendi bildiğine bırakmıyoruz:

“—Haydi kendisi yemek yemeği öğrensin!” demiyoruz.

Elini yüzünü yıkarken, dişini fırçalarken, banyoda, vs.de her şeyi öğretiyoruz, öğretiyoruz da, dinî bilgiyi öğretemezsek, sorumsuzluk içinde büyütürsek, tabii sonuç fena olur. Bundan en çok çocuklar rahatsız olur ve annesinden, babasından en çok çocuklar şikâyetçi olur. Olacak da... Kur'an-ı Kerim'de bildiriliyor, hadis-i şeriflerde bildiriliyor; ahirette annesinden, babasından böyle çocuklar şikâyetçi olacak.

Ben bazı böyle yüksek şahsiyetlerin hacca gittiği zaman filan hatırlıyorum, hatıralarını naklettiler oradaki arkadaşlar. Tabii hiç bir şeyi bilmiyorlar, ihram sarmayı bilmiyor, haccın nasıl yapılacağını bilmiyor. Birbirlerine de hayıflanıp soruyorlarmış:

“—Yâ bunları bu yaşa gelmişiz, öğrenmemişiz.” filan diye.

Evet, yâni bunlar küçükken öğrenilir. Büyüyünce, artık öğrenmesi de zor olur, utanır. Öyle gelir, öyle gider.

Demek ki dinin esası imandır. İmanın kendisi çıplaktır; bunun güzel elbisesi takvâdır, bunun süsü hayâdır, utanmaktır... Sermâyesi dinî bilgidir, fıkhıdır, dinde derin sezgi ve anlayış ve kavrayıştır; dinin özünü, kökünü ruhunu iyi bilmektir... Ama semeresi, meyvası, sonucu, mahsûlü de güzel bir şeyler yapmaktır. Yâni, bilgisini uygulaması lâzım insanın... Yalan söylemek günahsa yalan söylemeyecek. Doğru söylemek iyiye, doğru sözlü bir insan olacak.

Vefâlılık güzelse, vefâsını gösterecek. Başkalarına merhamet etmek iyiye, merhameti hareketlerinde belli olacak, kimseyi üzmeyecek, Adalet güzelse, adaletli olacak. Yâni icraat çok önemli sevgili ve değerli kardeşlerim!..

Bu hadis-i şerif, çok kısa bir hadis-i şeriftir, ezberleyebilirsiniz. Abdullah ibn-i Mes'ud RA da, bizim Hanefî fıkhı bakımından çok böyle önde gelen bir sahabî ismi.

Ashabın fakihlerinden, kadılarından, bilgisi çok yüksek olan bir zât... O rivâyet etmiş. Ezberleyebilirsiniz, bizim için çok önemli...

Ramazan geçti, dini öğrendik, Ramazan'dan sonra bırakmayacağız. Ramazan'da takvâyı öğrenmemiz lâzımdı. "Benim kalbim temiz." demek yeterli değil. Takvâyâ sahip olacağız; bir...

Hayâyâ sahip olacağız; iki. Dinî bilgimizi arttıracacağız. Ramazan'da da arttı, bazı şeyler öğrendik ama, ondan sonra icraat... İşte şu günler, artık Ramazan'dan sonra icraat

devresindeyiz. Ramazan bir kurs idiye, bir eğitim devresi idiye Ramazan bitti, tamam, diplomaları aldık. Ondan sonra, on bir ay böyle güzel güzel çalışmaları yapmak devrindeyiz. Onun için, bunu hatırlatıyorum bu cuma gününde size...

Ramazan'ın üzerinden çok geçmedi, nihayet on gün oldu. Aman Ramazan'daki güzel vasıflarımızı, kazandığımız güzel alışkanlıkları, ibadetleri devam ettirelim!

Ramazan'daki melek gibi duygularımızı, hallerimizi koruyalım, geliştirelim ve uygulayalım, tatbik edelim!..

Allah-u Teâlâ Hazretleri bizi güzel bilgilerle bilgilendirsin... Bildiğimizi uygulamayı, yaşamayı, tatbik etmeyi nasib etsin... Hepimizi takvâ ve hayâ sahibi eylesin...

İmanı pırıl pırıl olan, ama imanı da üstü giyimli, en güzel, en görkemli giyimlerle giyimli ve ziyetli imana, kıymetli imana sahip eylesin Allah... Hem dünyada bahtiyar eylesin, hem ahirette...

Hepinize içten dileklerimi sunuyorum. İki cihanda mutlu olmanızı Allah'tan diliyorum. Allah-u Teâlâ Hazretleri sizi hem dünyada, hem ahirette bahtiyar eylesin... Dünyada elem, keder, acı, ızdırab, musîbet, belâ göstermesin... Hastalıklarla inletmesin... Sıhhat, afiyet ve sadet üzere yaşatsın...

Ahirette de cehenneme düşmeden, Allah'ın kahrına gazabına uğramadan cennete girenlerden eylesin... Cennet nimetlerinden mütena'im olmayı ve Peygamber Efendimiz'e cennette komşu olmayı nasib eylesin... Hepinizi sevgiyle, saygıyla selâmlarım!

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llâhi ve berekâtühû, sevgili Akra dinleyicileri!..

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

03. 1996 - İstanbul

[Bütün CUMA SOHBETLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

